

Daria Zarabska-Bożejewicz

NOWE STANOWISKO PUSTUŁKI OPRÓSZONEJ *HYPOGYMNINGIA FARINACEA* ZOPF NA NIZINIE WIELKOPOLSKO-KUJAWSKIEJ

New locality of *Hypogymnia farinacea* Zopf in the Wielkopolska-Kujawy Lowland

W Polsce rodzaj pustułka *Hypogymnia* (Nyl.) Nyl. reprezentowany jest przez sześć gatunków (Fałtynowicz i Kossowska 2016), ale jedynie dwa – pustułka pęcherzykowata *H. physodes* (L.) Nyl. oraz pustułka rurkowata *H. tubulosa* (Schaer.) Hav. są rozpowszechnione (Fałtynowicz 2012). Trzy kolejne – pustułka brunatniejąca *H. austerodes* (Nyl.) Räsänen, pustułka Bittera *H. bitteri* (Lynge) Ahti i pustułka rozdęta *H. vittata* (Ach.) Parr. występują w górach, gdzie stwierdzane są bardzo rzadko. Pustułka oprószona *H. farinacea* uznawana jest za dość częstą, ale większość jej stanowisk skoncentrowana jest w górach oraz północno-zachodniej części kraju (Tobolewski i Kupczyk 1976, Fałtynowicz 2012). Przez wielu autorów (Kiszka 1997, Kossowska 2014) wymieniana jest wśród porostów górskich, w grupie gatunków reglowych. Porost ten jest jednym z częściej notowanych elementów górskich w lichenobiozie Pomorza Zachodniego (Fałtynowicz 1991). Jeszcze do niedawna podawany był tylko z Europy (np. Purvis et al. 1992), ale ostatnie doniesienia wskazują na jego występowanie także w Azji oraz w Ameryce Północnej i Środkowej (Goward et al. 2012 i cytowana tam literatura).

Hypogymnia farinacea tworzy szarą plechę, rozetkowaną lub nieregularną w kształcie, o wielkości najczęściej nie przekraczającej 6 cm średnicy (Tobolewski 1972, Purvis et al. 1992). Jej odcinki są kilkakrotnie podzielone i osiągają 1-2 cm długości oraz 2-3 mm szerokości. Plecha nie ma chwytników, a do podłoża przymocowana jest zmarszczkami dolnej kory (Tobolewski 1972). Umieszczone na górnej powierzchni plechy soralia są białe lub szarawe (Fałtynowicz 2012). Owocniki obserwowane są rzadko (Tobolewski 1972). Wśród zidentyfikowanych metabolitów wtórnych wytwarzanych w pleście pustułki można wymienić atranorynę, chloroatranorynę, kwas fizydowy, kwas 3-hydroksyfizydowy oraz kwas 2'-O-metylofizydowy (Purvis et al. 1992, CNALH 2017).

Hypogymnia farinacea preferuje podłoża o niższym pH (Wirth 1995, Nimis 2016). Zasiadla głównie korę drzew iglastych (świerk, modrzew, limba, sosna), rzadziej liściastych (Tobolewski 1972). Jej notowania znane są także z drewna (np. Kolanko i Matwiejuk 1999, Bystrek i Kolanko 2000, Grochowski 2002, Cieśliński 2003a, Czarnota 2012, Staniaszek-Kik i Szczepańska 2012, Machowska 2015). Porost ten występuje zarówno w zbiorowiskach leśnych (głównie borowych), jak i w terenie otwartym, np. na korowinie drzew przydrożnych lub rosnących wzdłuż cieków wodnych (np. Tobolewski 1972, Fałtynowicz 1991, Cieśliński 2003a, Kościelniak 2013, Diederich et al. 2017). Preferuje miejsca dobrze nasłonecznione, takie jak np. drzewa przydrożne, obrzeża lasów i polan (Cieśliński 2003a, Kościelniak 2013). *H. farinacea*, podobnie jak inne liczne gatunki górskie odnotowane w borach sosnowych na Pomorzu Zachodnim, zdaje się wykazywać mniejsze wymagania względem wilgotności powietrza w porównaniu z porostami występującymi przede wszystkim w lasach liściastych (Fałtynowicz 1991).

Nowe stanowisko pustułki oprószonej stwierdzono w czerwcu 2016 roku koło miejscowości Podlesie w gminie Żerków w trakcie badań nad lichenobiota zbiorowisk leśnych występujących w południowo-wschodniej części Żerkowsko-Czeszewskiego Parku Krajobrazowego (52°03'58.44" N, 17°38'14.46" E, kwadrat CD43 w siatce ATPOL) (ryc. 1). Pojedyncza plecha *H. farinacea* została odnotowana na opadłej gałęzi dębu w zbiorowisku leśnym z dominującym

udziałem *Quercus robur* na siedlisku lasu świeżego (Interaktywna mapa 2017). Wśród innych porostów znalezionych na podanym wyżej stanowisku można wymienić: *Amandinea punctata* (Hoffm.) Coppins & Scheid., *Chaenotheca ferruginea* (Turner ex Sm.) Mig., *Evernia prunastri* (L.) Ach., *Hypogymnia physodes* (L.) Nyl., *Lepraria incana* (L.) Ach., *Melanelixia glabratula* (Lamy) Sandler & Arup, *Parmelia sulcata* Taylor, *Parmeliopsis ambigua* (Wulfen) Nyl., *Phaeophyscia orbicularis* (Neck.) Moberg, *Physcia adscendens* H. Olivier, *P. tenella* (Scop.) DC., *Polycauliona polycarpa* (Hoffm.) Frödén, Arup & Søchting, *Ramalina farinacea* (L.) Ach., *Usnea subfloridana* Stirt., *Xanthoria parietina* (L.) Th. Fr. Gatunki te odnotowano na korze *Q. robur*.

Zebrany materiał zdeponowano w Zakładzie Agroekologii i Bioindykacji IŚRiL PAN w Poznaniu.

Ryc. 1. Położenie opisywanego stanowiska.

Objaśnienia: a – lasy, b – obszary niezalesione, c – zbiorniki wodne (głównie stawy hodowlane), d – rzeki, e – granica Żerkowsko-Czeszewskiego Parku Krajobrazowego, f – drogi, g – opisywane stanowisko, h – miejscowości, osady.

Fig. 1. Location of the described site.

Explanations: a – forests, b – unforested areas, c – water bodies (mainly ponds), d – rivers, e – border of the Żerków-Czeszewo Landscape Park, f – roads, g – described site, h – villages, settlements.

Większość stwierdzeń *H. farinacea* na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej należy uznać za historyczne, co wynika jednak zapewne z ciągle słabego rozpoznania lichenobioty tego obszaru. Pierwsze dane o występowaniu tego gatunku w regionie pochodzą z okolic Ludwikowa (Wielkopolski Park Narodowy) z lat 30-tych oraz 50-tych ubiegłego wieku (Krawiec 1933, Piotrowska 1950). Z tamtego okresu znane są również doniesienia z okolic Skwierzyny (Mallach 1933, 1939), potwierdzone współcześnie przez Grochowskiego (2002) i Lipnickiego et al. (2009). Stanowiska pustelki oprószonej podano także z północnej części regionu, tj. Puszczy Noteckiej oraz jej sąsiedztwa (Tobolewska 1955, Tobolewska i Wronówna 1955, Tobolewski 1962, Kozłowska 1975, Lipnicki 1983, 1984, Grochowski 2002, Lipnicki et al. 2006). Fabiszewski (1964), opisując występowanie tego gatunku w Polsce Zachodniej, zwrócił uwagę na koncentrację jego stanowisk na Ziemi Lubuskiej. Obecność *H. farinacea* w tym regionie zasygnalizował również Grochowski (2005), wymieniając ją wśród porostów górskich. Jej stanowiska stwierdzono m.in. w okolicy Łagowa (Hillmann 1923-1942 In: Fabiszewski 1964, Hillmann i Grummann 1957) oraz leżących na pograniczu części „lubuskiej” i „wielkopolskiej” regionu Schlichtyngowej (Fabiszewski 1964) i Nowego Tomyśla (Nowacka-Zyber 1967) oraz w Parkach Krajobrazowych - Pszczewskim (Lipnicki et al. 1991, Grochowski 2016) i Przemęckim (Dimos-Zych 2008). W południowej części Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej gatunek ten znany jest jedynie z Nadleśnictwa Wanda koło Ostrzeszowa (Długosz 1961). Dotychczasowe doniesienia wskazują na szczególnie związek tego porostu z północną i zachodnią częścią Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej, przy jednoczesnym braku lub niewielkiej liczbie stanowisk w części środkowej, południowej i wschodniej regionu. Wielu autorów podkreśla rzadkość pustelki oprószonej, zarówno w skali niżowej części kraju i/lub poszczególnych regionów (Krawiec 1933, Piotrowska

1950, Tobolewska i Wronówna 1955, Długosz 1961, Nowacka-Zyber 1967, Kozłowska 1975, Lipnicki 1983, Grochowski 2002, 2016); zwracano również uwagę na brak wytwarzania owocników (Mallach 1939). W lokalnych opracowaniach lichenologicznych gatunek ten zaliczany jest często do cenniejszych elementów bioty (Lipnicki et al. 2006, 2009, Dimos-Zych 2008). *Hypogymnia farinacea* podlega w Polsce ścisłej ochronie gatunkowej (Rozporządzenie 2014). W skali kraju ma status gatunku narażonego na wymarcie (Cieśliński et al. 2006), w niektórych jednak regionach, np. w Polsce południowo-zachodniej, jest porostem wymierającym (tab. 1).

Tab. 1. Kategorie zagrożenia pustułki oprószonej *Hypogymnia farinacea* w wybranych regionach Polski.
Tab. 1. Threat categories of *Hypogymnia farinacea* in selected regions of Poland.

Region/Region	Kategoria zagrożenia/ Threat category	Źródło danych literaturowych/ Source of literature data
Bory Tucholskie	EN	Lipnicki (2003)
Góry Świętokrzyskie	EN	Cieśliński i Łubek (2003)
Śląsk Opolski i Górny Śląsk	EN	Kiszka i Leśniański (2003)
Sudety (polska część)	EN	Kossowska (2003)
Dolny Śląsk	EN	Kossowska i Fabiszewski (2004)
Polska część Masywu Śnieżnika i Gór Białskich	VU	Szczepańska (2009)
Pomorze Gdańskie	VU	Fałtynowicz i Kukwa (2003)
Gorce	VU	Czarnota (2003)
Polska Północno-Wschodnia	VU	Cieśliński (2003b)

Dynamika tego gatunku wydaje się być odmienna w różnych częściach kraju. W Masywie Śnieżnika i Gór Białskich został wymieniony wśród porostów ginących; wcześniej obserwowany tam często, aktualnie występuje w rozproszeniu (Szczepańska 2008). Brak zmian w częstości stwierdzeń tego porostu wykazano przy uwzględnieniu danych historycznych i współczesnych dotyczących lichenobioty Gór Świętokrzyskich (Łubek 2007). Zdaniem Kościelniaka (2013), wzrost liczby notowań pustułki w Bieszczadach w ciągu 50 lat pośrednio może być konsekwencją większej szczególności badań pozwalających na odkrycie kolejnych stanowisk.

Kontynuowanie prac nad rozmieszczeniem *H. farinacea* na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej przyczyni się do lepszego poznania stanu zachowania tego taksonu w środkowo-zachodniej Polsce, równocześnie umożliwiając dokonanie oceny stopnia jego zagrożenia w regionie. Wiedza ta, podobnie jak wykorzystanie istniejących zapisów prawnych w zakresie ochrony gatunkowej oraz stosowne działania jednostek administracyjnych kompetentnych w ochronie różnorodności biologicznej, winny być ukierunkowane przede wszystkim na zachowanie siedlisk sprzyjających występowaniu pustułki oprószonej. W pierwszej jednak kolejności należy dążyć do utrzymania znanych współcześnie stanowisk *H. farinacea* na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej, zwłaszcza tych, na których wśród towarzyszących gatunków wykazano występowanie innych cennych porostów.

Podziękowanie

Serdecznie dziękuję Prof. dr. hab. Wiesławowi Fałtynowiczowi (Uniwersytet Wrocławski) za potwierdzenie oznaczenia gatunku.

LITERATURA

- BYSTREK J., KOLANKO K. 2000. Porosty (*Lichenes*) Puszczy Knyszyńskiej. Wyd. Instytutu Biologii Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- CIEŚLIŃSKI S. 2003a. Atlas rozmieszczenia porostów (*Lichenes*) w Polsce północno-wschodniej. *Phytocoenosis* 15 (N.S.), Suppl. Cartogr. Geobot. 15: 1-426.
- CIEŚLIŃSKI S. 2003b. Czerwona lista porostów zagrożonych w Polsce północno-wschodniej. *Monogr. Bot.* 91: 91-106.
- CIEŚLIŃSKI S., ŁUBEK A. 2003. Czerwona lista porostów zagrożonych w Górach Świętokrzyskich. *Monogr. Bot.* 91: 143-158.
- CIEŚLIŃSKI S., CZYŻEWSKA K., FABISZEWSKI J. 2006. Red list of the lichens in Poland. In: MIREK Z., ZARZYCKI K., WOJEWODA W., SZELĄG Z. (Eds.). *Red list of plants and fungi in Poland*. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków: 71-89.
- CNALH 2017. Consortium of North American Lichen Herbaria. *Hypogymnia farinacea* Zopf. Dostęp: 19.10.2017. [<http://lichenportal.org/portal/taxa/index.php?taxon=54402>].
- CZARNOTA P. 2003. Czerwona lista porostów zagrożonych w Gorcach. *Monogr. Bot.* 91: 159-176.
- CZARNOTA P. 2012. Lichen protection needs natural forest disturbances – examples from some Polish Western Carpathian national parks. In: LIPNICKI L. (Ed.). *Lichen protection – Lichen protected species*. *Sonar Literacki, Gorzów Wlkp.*: 53-66.
- DIEDERICH P., ERTZ D., STAPPER N., SÉRUSIAUX E., VAN DEN BROECK D., VAN DEN BOOM P., RIES C. 2017. The lichens and lichenicolous fungi of Belgium, Luxembourg and northern France. Dostęp 18.08.2017. [<http://www.lichenology.info>].
- DIMOS-ZYCH M. 2008. Porosty. In: ŚWIERKOSZ W., WIERZCHOLSKA S., DIMOS-ZYCH M., HALAMA M., PIELECH R. (Eds.). *Plan ochrony Przemęckiego Parku Krajobrazowego – operat ochrony szaty roślinnej*. NFOŚ, Warszawa - Poznań - Leszno - Wrocław: 40-52.
- DLUGOSZ U. 1961. Bór chrobotkowy w Nadleśnictwie Wanda koło Ostrzeszowa. *Sprawozdanie PTPN* 2: 302-305.
- FABISZEWSKI J. 1964. Występowanie górskich porostów *Parmelia pertusa* (Schrank) Schaer i *Parmelia bitteriana* A. Zahlbr. w Polsce Zachodniej. *Bad. Fizjogr. Pol. Zach.* 14: 181-184.
- FAŁTYNOWICZ W. 1991. Porosty Pomorza Zachodniego. Studium ekologiczno-geograficzne. Uniwersytet Gdański, Gdańsk.
- FAŁTYNOWICZ W. 2012. Porosty w lasach. Przewodnik terenowy dla leśników i taksatorów. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa.
- FAŁTYNOWICZ W., KOSSOWSKA M. 2016. The lichens of Poland. A fourth checklist. *Acta Bot. Siles., Monogr.* 8: 3-122.
- FAŁTYNOWICZ W., KUKWA M. 2003. Czerwona lista porostów zagrożonych na Pomorzu Gdańskim. *Monogr. Bot.* 91: 63-77.
- GOWARD T., SPRIBILLE T., AHTI T., HAMPTON-MILLER C.J. 2012. Four new sorediate species in the *Hypogymnia austerodes* group (lichens) from northwestern North America, with notes on thallus morphology. *The Bryologist* 115, 1: 84-100.
- GROCHOWSKI P. 2002. Zmiany lichenoflory zachodniego odcinka Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej na przestrzeni wieku. Praca doktorska, Zakład Biologii i Ochrony Przyrody, Instytut Wychowania Fizycznego, AWF w Poznaniu, Poznań. Maszynopis.
- GROCHOWSKI P. 2005. Porosty. In: JERMACZEK A., MACIANTOWICZ M. (Eds.). *Przyroda Ziemi Lubuskiej*. Wyd. Klubu Przyrodników, Świebodzin: 59-65.
- GROCHOWSKI P. 2016. Lichenobiota. In: GROCHOWSKI P., JERZAK L. (Eds.). *Pszczewski Park Krajobrazowy 30 lat: historia i przyroda*. ZPKWŁ, Gorzów Wlkp. - Zielona Góra: 72-95.
- HILLMANN J., GRUMMANN V. 1957. Flechten. Kryptogamenflora der Mark Brandenburg und angrenzender Gebiete. Band VIII. Gebrüder Borntraeger, Berlin-Nikolassee.
- INTERAKTYWNA MAPA 2017. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Poznaniu. Interaktywna mapa RDLP w Poznaniu. Dostęp: 15.05.2017. [<http://mapa.poznan.lasy.gov.pl/>].
- KISZKA J. 1997. Porosty (*Lichenes*) dna i otoczenia zbiorników retencyjnych w dolinie Dunajca w Pieninach. *Fragm. Flor. Geobot., ser. Polonica* 4: 253-323.
- KISZKA J., LEŚNIAŃSKI G. 2003. Czerwona lista porostów zagrożonych na Śląsku Opolskim i Górnym Śląsku. *Monogr. Bot.* 91: 117-200.

- KOLANKO K., MATWIEJUK A. 1999. Porosty epiksyliczne Puszczy Kampinoskiej i jej okolic. *Fragm. Flor. Geobot.*, ser. Polonica 6: 235-243.
- KOSSOWSKA M. 2003. Czerwona lista porostów zagrożonych w polskiej części Sudetów. *Monogr. Bot.* 91: 201-221.
- KOSSOWSKA M. 2014. Atlas porostów Karkonoszy. Karkonoski Park Narodowy, Jelenia Góra.
- KOSSOWSKA M., FABISZEWSKI J. 2004. Threatened lichens of lower Silesia. Poland. *Acta Soc. Bot. Pol.* 73, 2: 139-150.
- KOŚCIELNIAK R. 2013. Porosty Bieszczadzkiego Parku Narodowego – stan obecny i przekształcenia w ostatnim półwieczu. *Monogr. Bieszcz.* 14: 1-602.
- KOZŁOWSKA A. 1975. Porosty Nadleśnictwa Międzychód w Puszczy Noteckiej. Praca magisterska, Zakład Taksonomii Roślin, UAM, Poznań. Maszynopis.
- KRAWIEC F. 1933. Porosty Ludwikowa. *Prace monogr. nad przyr. WPN pod Poznaniem PTPN*, Poznań.
- LIPNICKI L. 1983. Rzadsze gatunki porostów na terenie Drezdenka i w najbliższej okolicy. *Studia i Materiały Gorzowskiego Ośrodka Badań i Ekspertyz Naukowych* 2, 1: 15-19
- LIPNICKI L. 1984. Porosty miasta Drezdenka i najbliższej okolicy. *Fragm. Flor. Geobot.* 28: 221-239.
- LIPNICKI L. 1991. Porosty (Lichenes) Pszczewskiego Parku Krajobrazowego. In: LIPNICKI L. (Ed.). *V Zjazd Lichenologów Polskich. Porosty (Lichenes) Pszczewskiego Parku Krajobrazowego*. Instytut Badań i Ekspertyz Naukowych, Gorzów Wlkp.: 5-32.
- LIPNICKI L. 2003. Czerwona lista porostów zagrożonych w Borach Tucholskich. *Monogr. Bot.* 91: 79-90.
- LIPNICKI L., GROCHOWSKI P., GRUSZKA W. 2009. Porosty. In: LIPNICKI L. (Ed.). *Przyroda gminy Skwierzyna*. Urząd Miejski, Skwierzyna: 119-129.
- LIPNICKI L., GROCHOWSKI P., ŁAZARSKA M. 2006. Porosty (Lichenes). In: LIPNICKI L. (Ed.). *Przyroda gminy Drezdenko*. Urząd Miasta i Gminy, Agencja Reklamowo-Wydawnicza A. Grzegorzczak, Drezdenko: 94-103.
- ŁUBEK A. 2007. Antropogeniczne przemiany bioty porostów Świętokrzyskiego Parku Narodowego i otuliny. *Fragm. Flor. Geobot. Polonica, Suppl.* 10: 3-94.
- MACHOWSKA A. 2015. Porosty, mchy i wątrobowce występujące na martwych świerkach *Picea abies* w reglu górnym Śląskiego Grzbietu (Karkonoski Park Narodowy). *Acta Bot. Siles.* 11: 87-100.
- MALLACH A. 1933. Zweiter Beitrag zur Flechtenflora des Kreises Schwerin (Warthe). *Abh. Ber. der Naturw. Abt. Grenz. Ges.* 8: 53-60.
- MALLACH A. 1939. Die Strauch- und Laubflechten im Kreise Schwerin (Warthe). *Grenzmärkische Heimatblätter* 15: 48-60.
- NIMIS P.L. 2016. The Lichens of Italy. A Second Annotated Catalogue. EUT, Trieste. Dostęp 10.07.2017. [<http://dryades.units.it/italic>].
- NOWACKA-ZYBER M. 1967. Porosty okolic Nowego Tomysła. Praca magisterska, Katedra Geografii i Systematyki Roślin, UAM, Poznań. Maszynopis.
- PIOTROWSKA H. 1950. Materiały do znajomości szaty roślinnej Wielkopolskiego Parku Narodowego. *Prace monogr. nad przyr. WPN pod Poznaniem, PTPN* 2, 5: 1-31.
- PURVIS O.W., COPPINS B. J., HAWKSWORTH D. L., JAMES P. W., MOORE D.M. 1992. The lichen flora of Great Britain and Ireland. Natural History Publications, London.
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów. *Dz. U.* 2014 poz. 1408.
- STANIASZEK-KIK M., SZCZEPAŃSKA K. 2012. Biota porostów epiksylicznych w polskiej części Karkonoszy (Sudety Zachodnie). *Fragm. Flor. Geobot.*, ser. Polonica 19, 1: 137-151.
- SZCZEPAŃSKA K. 2008. Antropogeniczne przemiany bioty porostów Masywu Śnieżnika i Gór Białskich. *Acta Bot. Siles.*, *Monogr.* 4: 1-291.
- SZCZEPAŃSKA K. 2009. Czerwona lista porostów zagrożonych w polskiej części Masywu Śnieżnika i Gór Białskich (Sudety Wschodnie). *Acta Bot. Siles.* 4: 143-159.
- TOBOLEWSKA R. 1955. Bory chrobotkowe nadleśnictwa Potrzebowice, Wronki i Goraj na Międzyrzeczu Warciańsko-Noteckim. Praca magisterska, Zakład Systematyki i Geografii Roślin UP w Poznaniu, Poznań. Maszynopis.
- TOBOLEWSKA R., WRONÓWNA I. 1955. Bory chrobotkowe w okolicach Wronek i Sierakowa na wydmach Międzyrzecza Warciańsko-noteckiego. *Sprawozdanie PTPN* 1: 315-317.

TOBOLEWSKI Z. 1962. Materiały do flory porostów północno-zachodniej Polski. *Fragm. Flor. Geobot.* 8: 67-80.

TOBOLEWSKI Z. 1972. *Porosty. Klucz do oznaczania pospolitszych gatunków krajowych.* PWN, Warszawa.

TOBOLEWSKI Z., KUPCZYK B. 1976. *Porosty (Lichenes). 3. Atlas rozmieszczenia roślin zarodnikowych w Polsce, ser. 3.* PWN, Warszawa - Poznań.

WIRTH V. 1995. *Die Flechten Baden-Württembergs.* Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart.

Summary

In 2016 *Hypogymnia farinacea* Zopf was found in the Żerków-Czeszewo Landscape Park located in the central part of the Wielkopolska-Kujawy Lowland. Its single thallus was recorded on a fallen oak branch in deciduous forests dominated by *Quercus robur*. *H. farinacea* is an endangered species and legally protected species in Poland. The majority of its known localities in central-western Poland are historical. The species had been reported mainly from the Noteć Forest and its surroundings, as well as the western part of the Wielkopolska-Kujawy Lowland.

Adres autora:

Daria Zarabska-Bozejewicz
Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN
ul. Bukowska 19, 60-809 Poznań
e-mail: zardaria@wp.pl

Anna Kujawa, Łukasz Grewling

NOWE STANOWISKO GWIAZDOSZA PRAŻKOWANEGO *GEASTRUM STRIATUM* DC. W WIELKOPOLSCE

New locality of *Gastrum striatum* DC. in Wielkopolska

Gwiazdosz prążkowany *Gastrum striatum* DC. jest jednym z 20 przedstawicieli rodzaju *Gastrum* znanych z terenu Polski (Kujawa et al. 2012). W ostatnich latach zaobserwować można wzrost liczby znanych stanowisk tego gatunku. Na pierwszej, polskiej czerwonej liście grzybów wielkoowocnikowych gwiazdosz prążkowany uznany był za wymarły (Wojewoda i Ławrynowicz 1986), w kolejnych wydaniach, po odnalezieniu nowych stanowisk, zmieniono status zagrożenia na wymierający (E) (Wojewoda i Ławrynowicz 1992, 2006). Stwierdzenie kilkudziesięciu nowych stanowisk na terenie niemal całego terytorium Polski oraz ich lokalizacja na siedliskach antropogenicznych wskazuje na ekspansję tego gwiazdosza i jego dobre przystosowanie do siedlisk zastępczych. W związku z tym, po ocenie zagrożenia według kryteriów IUCN, zaproponowano kategorię LC (Kujawa et al. 2012). W ostatnich latach odnotowano kolejne stanowiska tego gatunku (Głowska et al. 2013, Golis 2013, Kujawa i Gierczyk 2013a, b, Stokłosa et al. 2014, Karasiński et al. 2015, Stokłosa i Wilbrandt 2015).

W roku 2017 stwierdzono kolejne, nieznanne dotąd stanowisko, (leg. Ł. Grewling, det. A. Kujawa, suche owocniki złożono w Zbiorach Przyrodniczych UAM - nr ZPB-Myc-1/2018).

Owocniki zaobserwowano we wrześniu 2017 roku w Łęgowie k. Wągrowca (52°47'N, 17°10'E, ATPOL CC-60, pow. wągrowiecki, woj. wielkopolskie, ryc. 1). Stanowisko znajduje